

Vito Flaker
K NAVADNOSTI IZJEMNEGA
MOŽNOSTI PARADIGMATSKEGA PREMKA

Dr. Vito Flaker je asistent na Visoki šoli za socialno delo v Ljubljani, predsednik Odbora za inovacije v duševnem zdravju Altra in koordinator projekta Tempus, sedaj mreže študija duševnega zdravja v skupnosti – usposabljanja za psihosocialne službe.

Avtor v članku predstavi konceptualno sintezo, ki se je glede paradigmske vloge socialnega dela izoblikovala v teku programa Tempus. Osnovna teza je, da je socialno delo kot disciplina brez svojega institucionalnega hrama prostor, kjer so mogoče sinteze različnih konceptualnih okvirov. V nadaljevanju avtor to tezo argumentira in razdeli s primeri s področja duševnega zdravja v skupnosti. Na zgledu stanovanjskih skupin opiše možnosti inovativnosti in ustvarjanju umetnih, a vseeno vsakdanjih oblik življenja. Zagovorništvo nam pokaže pomembno vlogo socialnega dela pri mediaciji med različnimi doživljajskimi svetovi. Načrtovanje skrbi kaže na tendence radikalnih zasukov v socialnem delu (neposredno financiranje), na pomembnost kratkih zgodb naših strank, prikladnost pritličnih analitičnih orodij in na pomen proaktivne zastavitve socialnega dela; zlasti pa pokaže transformacijsko moč socialnega dela.

Shulamit Ramon
SLOVENSKO SOCIALNO DELO
PRIMER NEPRIČAKOVANEGA RAZVOJA V OBDOBJU PO LETU 1990

Dr. Shulamit Ramon je predavateljica socialnega dela in direktorica podiplomskega interdisciplinarnega izobraževanja o inovacijah na področju duševnega zdravja na London School of Economics. Kot izvedenka za sisteme duševnega zdravja v skupnosti je sodelovala pri Tempusovem projektu študija duševnega zdravja v skupnosti v Sloveniji. Sedaj koordinira Tempusov program, katerega cilj je vzpostavitev izobraževanja za socialno delo v Ukrajini, in je svetovalka na novem oddelku za socialno delo na Moskovski šoli za družbene in ekonomske znanosti.

Prispevek postavlja slovensko socialno delo v kontekst političnih, socialnih, ekonomskih in kulturnih sprememb, ki so se dogajale v Sloveniji v zadnjem času. Sledi oris okvira izobraževanja za socialno delo in socialnih služb. Opiše in analizira dva pomembnejša, presenetljivo inovativna projekta v socialnem delu: delo z begunci in program študija duševnega zdravja v skupnosti. V sklepu avtorica opisuje pomen teh dveh projektov za teorijo in prakso socialnega dela v Sloveniji.

Justin Bateman
EVALVACIJSKO POROČILO
O ŠTUDIJU DUŠEVNEGA ZDRAVJA V SKUPNOSTI V LJUBLJANI

Justin Bateman je vodja raziskovanja in razvoja Kentskih socialnih služb in sodelavec evropskega inštituta za socialne službe.

Avtor je ob koncu programa študija duševnega zdravja v skupnosti opravil vrsto pogovorov s študenti in iz tega ter iz drugih svojih opažanj izdelal evalvacijsko poročilo, za katero je bil naprošen, v drugem delu pa še kritično obdelal obstoječo ureditev na področju skupnostne skrbi v Sloveniji. Ugotavlja, da se je program študija kljub nekaterim pomanjkljivostim (med katerimi izstopa načrtovanje časa) zelo posrečil: da je močno vplival tako na poglede študentov kakor na njihovo prakso in da je spodbudil vrsto novih projektov na področju skupnostne skrbi.

Vito Flaker, Vesna Leskošek

VPLIV ŠTUDIJA DUŠEVNEGA ZDRAVJA V SKUPNOSTI
NA SOCIALNO DELO NA PODROČJU DUŠEVNEGA ZDRAVJA*Socialna delavka in pedagoginja Vesna Leskošek je vodja Centra za pomoč mladim v Ljubljani pri Centru za socialno delo Ljubljana Moste-Polje.*

Avtorja opredelita vlogo socialnega dela na področju duševnega zdravja pred projektom kot izrazito obrobno in pomožno. Po drugi strani pa ugotavljata, da projekt ne bi nastal, če ne bi bilo predhodnih izkušenj s prostovoljnim delom in akcijskim raziskovanjem od sedemdesetih let naprej. Poleg konceptualnih novosti (normalizacija, uporabniška in feministična perspektiva, individualizacija skrbi) je projekt prinesel v naš prostor kup inovativnih projektov, ki spreminjajo prizorišče socialnega dela. Avtorja ugotavljata, da sta se s projektom pojavila na tem področju tudi dva nova akterja: socialno delo in uporabniki. Tako je ta, čeprav izobraževalni program, s široko definicijo duševnega zdravja v skupnosti in z aktivizmom slušateljev in mentorjev prispeval k spremembam v praksi socialnega dela na tem področju in na splošno.

Jelka Škerjanc

PROCES SAMOORGANIZIRANJA LJUDI S POSEBNIMI POTREBAMI

Socialna delavka Jelka Škerjanc vodi eksperimentalni razvojni projekt »Individualizirane oblike skrbi za ljudi s posebnimi potrebami« na slovenski Obali.

V prispevku je predstavljen proces samoorganiziranja ljudi s posebnimi potrebami in njihovih staršev z Obale, ki se je začel in se razvijal v istem času kot izobraževalni program duševnega zdravja v skupnosti. V teoretskem delu avtorica sledi tezi, da je prizadetost problem družbe, ki se ni sposobna organizirati tako, da bi odgovorila na potrebe svojih članov in članic. Ker je prizadetost politično ustvarjen problem, ga je mogoče rešiti le na tem področju. Ljudje s prizadetostjo ga bodo presegli le, če bodo prevzeli vpliv nad svojim življenjem in nad procesi v družbi, ki odražajo njihov položaj. To bo mogoče tedaj, ko bodo imeli vpliv na načrtovanje služb zanje in relevantna znanja in informacije.

Marjan Vončina

VPLIV ŠTUDIJSKEGA PROGRAMA DUŠEVNO ZDRAVJE V SKUPNOSTI
NA RAZVOJ SISTEMA SOCIALNEGA VARSTVA*Socialni delavec in sociolog Marjan Vončina je direktor Centra za socialno delo Ljubljana Moste-Polje in mentor pri programu študija duševnega zdravja v skupnosti.*

Avtor obravnava vplive študijskega programa duševno zdravje v skupnosti na sistem socialnega varstva v kontekstu sprememb, ki jih je načrtoval novi Zakon o socialnem varstvu. V novih razmerah se kaže tudi spremenjena vloga socialnega dela, ki mora za delovanje pridobiti pooblastilo uporabnikov. Vključevanje uporabnikov prek načel dobre prakse je kot norma socialnega dela v slovenski prostor vnesel prav program duševnega zdravja v skupnosti. Druga pomembna vloga programa je v tem, da se je udeležencem posrečilo organizirati vrsto novih socialnovarstvenih programov, katerih izhodišče je iskanje in zagotavljanje vpliva uporabnikov. Kot možno pot pri utrjevanju in širjenju vrednot, ki izhajajo iz potreb uporabnikov, avtor predlaga vzpostavitev večje distance do politike in ustvarjanje inovativnih programov, ki bodo temeljili na spoštovanju in razvijanju večšin pri delu z ljudmi.

Darja Zaviršek

O ČASIH, KO SMO ŠE VERJELI,

DA BODO OSTANKI EVROPSKEGA RADIKALIZMA V SOCIALNEM DELU ZAVELI NA VZHOD

Dr. Darja Zaviršek je asistentka za antropologijo na Visoki šoli za socialno delo

Članek obravnava vpliv, ki ga je imel študij duševnega zdravja v skupnosti na novosti v kurikulumu Visoke šole za socialno delo. Poudarjen je vpliv študija na metodološke in teoretske koncepte socialne antropologije, ki so se začeli uveljavljati v socialnem delu. Nekateri teoretiki so uporabljali socialno antropologijo kot teoretski model, drugi pa so poudarjali antropološki pristop pri

neposrednem delu z ljudmi. Predavatelji in predavateljice mednarodnega študija so vnesli na področje socialnega dela v Sloveniji tudi perspektivo spolov in uveljavili spol kot analitično kategorijo. Veliko jih je poudarjalo »spolno slepoto« kot eno ključnih konceptualnih napak socialnega dela. Ena od skupnih značilnosti gostov je bila njihova zavezanost tradiciji radikalnega socialnega dela in kritične evropske znanosti.

Vito Flaker

VIZIJA SLUŽB ZA LJUDI Z DOLGOTRAJNIMI PSIHOSOCIALNIMI STISKAMI

Na podlagi ugotovitev raziskave in znanja, pridobljenega v okviru študija duševnega zdravja v skupnosti (Tempus), temelji predlagana vizija razvoja skupnostne skrbi za ljudi z dolgotrajnimi psihosocialnimi stiskami na naslednjih načelih: postopni deinstitutionalizaciji; ustvarjanju skupnostnih služb s poudarkom na izrabi obstoječih in navadnih resursov; večanju uporabniške solidarnosti; razvijanju in uveljavljanju metod, ki so specifične za delo v skupnosti in izhajajo iz celostne in kontekstualne obravnave človekovih stisk, želj, potreb in nuj; individualiziranju financiranja in načrtovanja skrbi; spopadanju s kulturnim izzivom in spremembami, ki ji ti procesi sprožijo; in izdelavi zakonodaje za to področje, ki bo celostno in konsistentno omogočila varstvo pravic. Vizija vsebuje tudi konkretne, kratkoročno izvedljive predloge: začetek strateškega načrtovanja na državni ravni, nadaljevanje interdisciplinarnih izobraževalnih programov, transformacija kapacitet socialnih zavodov v skupnostne službe, eksperimentalno vpeljevanje individualnega načrtovanja in financiranja, nadaljevanje in širjenje eksperimentalnih oblik duševnega zdravja v skupnosti, zagotavljanje stanovanjskega fonda za ljudi z dolgotrajnimi psihosocialnimi stiskami, načrtovanje mrež služb na »mezzo« ravni in podpiranje razvoja uporabniških organizacij.

Vito Flaker

ŠTUDIJ DUŠEVNEGA ZDRAVJA V SKUPNOSTI – USPOSABLJANJE ZA PSIHOSOCIALNO DELO POROČILO O PROJEKTU

Poročilo govori o izhodiščih projekta, našteje udeležene partnerje in opiše osnove sodelovanja. Navede zastavljene cilje, opiše potek projekta, operativno strukturo in opredeli učinke glede na zastavljene cilje. Projekt je vzpostavil študijsko področje duševnega zdravja v skupnosti, jedro strokovnjakov za to področje, številne praktične projekte, dodatno in nanovo usposobil del osebja šole, širil vedenje o tem predmetu v slovenski strokovni in laični javnosti, vključil Slovenijo v mednarodno mrežo tovrstnih prizadevanj, oživil založništvo na šoli in vzpodbudil mednarodno publiciranje ter dopolnil knjižnični fond. Posredno je izboljšal celotni študijski proces, vzpodbudil tudi druge nove pobude na področju duševnega zdravja, poživil prostovoljne in nevladne organizacije in uporabniško gibanje. Kljub napornem delu je sodelujočim pomenil veliko osebno zadovoljstvo in izziv. Sklepamo lahko, da se bo tudi po preteku projekta njegov vpliv še dolgo čutil.